

**A MAGYAR BIOLÓGIAI TÁRSASÁG
EMBERTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK MŰKÖDÉSE
a 2018. évben**

392. szakülés, 2018. február 26.

Németh Endre¹, Csáky Veronika², Székely Gábor³, Bernert Zsolt⁴, Fehér Tibor⁵ (¹AB Consulting Zrt., Budapest, ²Magyar Tudományos Akadémia, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Régészeti Intézet, Archeogenetikai Laboratórium, Budapest, ³Starschema Kft., Budapest, ⁴Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani Tár, Budapest, ⁵Family Tree DNA Hungarian/Magyar Projekt, Budapest): **Új filogenetikai mértékek es alkalmazásuk. Új nézőpontok a korai magyarok története kapcsán.**

Farkas Gyula (professzor emeritusz, Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék, Szeged): **Beszámoló az MBT Embertani Szakosztály 2014–2018 közötti működéséről.**

Az Embertani Szakosztály tisztújítása

393. szakülés, 2018. április 23.

Farkas Gyula (professzor emeritusz, Szegedi Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Szeged): **Változások 1990 és 2017 között a magyar biológiai antropológiában.**

Évinger Sándor, Bernert Zsolt (Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani Tár, Budapest): **Zalavár–Rezes Karoling-kori (9. századi) népessége.**

394. szakülés, 2018. június 18.

László Orsolya (Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Leletfeltárási és Feldolgozási Osztály, Budapest): **Gyermekkorú maradványok összehasonlító vizsgálata történeti népségekből.**

Spekker Olga¹, David R. Hunt², Molnár Erika¹, Pálfi György¹ (¹Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék, Szeged, ²Smithsonian Institution, National Museum of Natural History, Department of Anthropology, Washington, DC, USA): **Tuberkulózissal összefüggésbe hozható endocranialis csontelváltozások vizsgálata a Robert J. Terry Anatomical Skeletal Collection-ben (Washington, DC, USA).**

395. szakülés, 2018. november 5.

Mészárosné Darvay Sarolta köszöntése.

Buzár Ágota¹, Bernert Zsolt¹, Rosta Szabolcs² (¹Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani Tár, Budapest, ²Kecskeméti Katona József Múzeum, Kecskemét): **Két tatárjárás kori lelőhely embertani anyagának vizsgálata.**

Annár Dorina¹, Muzsnai Ágota², Zsákai Annamária¹, Fehér Virág Pirooska¹, Bodzsár Éva¹ (¹Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Budapest, ²Szent János Kórház és Észak-budai Egyesített Kórházak, Gyermekendokrinológiai Szakrendelés, Budapest): **Turner-szindrómások morfológiai jellegei, kariotípusa és kezelésük típusa közötti kapcsolat elemzése.**

Zsákai Annamária¹, Muzsnai Ágota², Fehér Virág Pirooska¹, Annár Dorina¹, Bodzsár Éva¹ (¹Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Budapest, ²Szent János Kórház és Észak-budai Egyesített Kórházak, Gyermekendokrinológiai Szakrendelés, Budapest): **A D-vitamin szint mérés új, epidemiológiai kutatásokban is alkalmazható becslő módszerének bemutatása.**

396. szakülés, 2018. december 10.

Évinger Sándor (Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani Tár, Budapest): **Visznek–Szennyvíztároló lelőhely késő avar kori népessége.**

Just Zsuzsanna (Szeged és Térsége Eötvös József Gimnázium és Általános Iskola, Szeged; Szegedi Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Szeged): **Változó laterális preferencia? Lateralitás fejlődése kisgyermekkorban – Kutatótanári pályamunka bemutatása.**

Szikossy Ildikó^{1,2}, Horányi Ildikó³, Csukovits Anita⁴, Karlinger Kinga⁵, Pölöskei Gergely⁵, Helen D. Donoghue⁶, Pálfi György⁷, Pap Ildikó^{1,7} (¹Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani tár, Budapest, ²Szegedi Tudományegyetem, Biológiai Doktori Iskola, Humánbiológiai Képzési Program, Szeged, ³MNM Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Budapest, ⁴Tragor Ignác Múzeum, Vác, ⁵Semmelweis Egyetem, Radiológiai Klinika, Budapest, ⁶Centre for Infectious Diseases and International Health, Department of Infection, University College London, UK, ⁷Szegedi Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Szeged): **Post mortem sziveltávolítás esetei a XVIII. századi váci múmiák között.**

***

A Magyar Biológiai Társaság a 2018. május 4-én megtartott tisztújító küldöttgyűlésén a következőket választotta meg a Társaság elnökségébe:

Elnök:	Korsós Zoltán
Alelnökök:	Szurdoki Erzsébet Piroska Csontos Péter
Főtitkár:	Hajdu Tamás
Főtitkárhelyettesek:	Kovács-Hostyánszki Anikó Vitélyos Gábor Aron

***

A Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztálya a 2018. február 26-i 392. szakülésén vezetőségválasztást tartott. Az új vezetőség tagjai:

Elnök:	Farkas L. Gyula
Titkár:	Szikossy Ildikó
Jegyző:	Szeniczey Tamás
Tagok:	Gyenis Gyula Hajdu Tamás Pap Ildikó Pálfi György Szathmáry László Tóth Gábor Vellainé Takács Krisztina Zsákai Annamária (2018. 02. 27-én lemondott vezetőségi tagságáról)

Az Anthropologiai Közlemények szerkesztőbizottsága:

Szerkesztő:	Zsákai Annamária
Szerkesztőbizottsági tagok:	Bodzsár Éva Farkas L. Gyula Gyenis Gyula Nyilas Károly Pap Ildikó Pálfi György Szathmáry László Tóth Gábor Vellainé Takács Krisztina

MBT Díjbizottság tag:

Gyenis Gyula

MBT küldöttközgyűlési küldöttek:

Évinger Sándor
Farkas L. Gyula
Szeniczey Tamás

Szikossy Ildikó titkár

A MAGYAR BIOLÓGIAI TÁRSASÁG EMBERTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK VEZETŐSÉGI BESZÁMOLÓJA (2014–2018)

A jelenlegi vezetőséget a szakosztály 2014. február 19-én választotta meg. Akkor kapott megbízatást az MBT Díjbizottságába Gyenis Gyula, valamint az MBT Küldöttgyűlésébe küldöttek Évinger Sándor, Gyenis Gyula és Hajdu Tamás.

Az MBT 2014. május 12-i tisztújító ülésén elnökhelyettesnek Mészárosné Darvai Saroltát, főtítkárhelyettesnek Hajdu Tamást választották.

Az eltelt négy év alatt szakosztályunkban 180 – köztük 10 külföldi – szerzőtől 15 szakülésen 62 előadás hangzott el. A szakülések napirendjét a szakosztály titkára, Évinger Sándor az Anthropologiai Közleményekben rendszeresen ismertette. Az elhangzott előadások megoszlása témakör szerint a következő volt:

- élő ember antropológiája: 16,
- történeti antropológia: 24,
- igazságügyi antropológia: 4,
- megemlékezések: 101,
- beszámolók konferenciákról: 3,
- születési évfordulókon köszöntés: 4,
- módszertan: 1.

Az előadói üléseket mindig hétfői napon 14 órakor a Természettudományi Múzeum Semsey termében tudtuk megtartani, és azokon legkevesebben 10-en, legtöbben 36-an, átlagosan 19-en vettek részt. Az ülések rendszeres megszervezéséért, az előadókkal való kapcsolat tartásáért és általában a problémamentességért a Szakosztály titkárát illeti köszönet.

A négy év alatt a szaküléseken elhangzott előadások mintegy 27%-át ismertették a szerzők az Anthropologiai Közleményekben, amelynek kötetei évente rendszeresen megjelentek. A ciklusban védett PhD dolgozatok eredményeit a szerzők 45%-a a szaküléseken ismertette.

Az Embertani Szakosztálynak jelenleg 74 tagja van. Az Európai Antropológiai Társaságnak magyar antropológusok közül 2014-ben 13-an voltak, jelenleg 17-en tagjai.

Az eltelt négy év alatt a szakosztály tagjai közül öten részesültek kitüntetésben.

- 2014 októberében Bodzsár Éva professzor asszony az Oktatási Minisztertől Apáczai Csere János díjat kapott.
- 2014. május 12-én Szathmáry László nyugdíjas docens az MBT Hermann Ottó emlékérmét kapta.
- 2014. augusztus 18-án Gyenis Gyula professzor a Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült.
- 2015. május 27-én Pap Ildikó a Magyar Természettudományi Múzeum (MTM) Embertani Tárának igazgatója az MBT-től Gelei József emlékérmét kapott.
- 2017. január 22-én Darvai Saroltát az Emberi Erőforrások Minisztériumának Brunsvik Teréz díjával tüntették ki.

Időközben sajnos két kollégánktól is búcsúznunk kellett. 2014 novemberében Józsa László professzor, 2016 júniusában K. Zoffmann Zsuzsanna halt meg.

A négy év tapasztalatai alapján az elkövetkező időszakra a következőket kell iránymutatónak tartanunk:

- továbbra is rendszeresen meg kell szervezni évenként 5–6 szakosztályi ülést,
- a szakülések bevált időpontját és helyét továbbra is meg kell tartani,
- törekedni kell arra, hogy a budapesti és szegedi egyetemi tanszékek és az MTM Embertani Tár munkatársain kívül a többi kollégák is tartsanak előadásokat,
- ugyancsak fokozni kell az elhangzott előadásoknak az Anthropologiai Közleményekben való ismertetését.

Ezzel a rövid beszámolóval az MBT Embertani Szakosztálya Vezetőségének megbízatása megszűnt. Egyben köszönetet mondunk mindazoknak, akik munkánkat segítették.

Budapest, 2018. február 26.

Farkas L. Gyula elnök

AZ MTA BIOLÓGIAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA ANTROPOLÓGIAI OSZTÁLYKÖZI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGÁNAK 2017. ÉVI TEVÉKENYSÉGE

A tudományos bizottság létszáma

Akadémikus: 7

MTA doktora és tudomány doktora: 4

Kandidátus: 2

PhD: 6

A tudományos bizottsághoz tartozó köztestületi tagok száma

Akadémikus: 7

Tudomány és MTA doktora: 4

Kandidátus: 12

PhD: 27

A bizottság ülései

2017-ben bizottságunk két ülést tartott.

Időpont: 2017. november 24.

Helyszín: ELTE Embertani Tanszék, Pázmány Péter sétány 1/c. (4.228)

9 választott bizottsági tag volt jelen, így a bizottsági ülés határozatképes volt.

Napirend:

- 1) Vellainé Takács Krisztina¹ (meghívott vendég), Pálfi György² (¹Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Budapest, ²Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék, Szeged): A humánbiológia oktatásának helyzete az új hálótervek tükrében az ELTE-n és az SZTE-n.
- 2) Kustár Ágnes¹, Pap Ildikó¹, Pálfi György² (¹Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani Tár, Budapest, ²Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék, Szeged): A roncsolásos mintavételi protokoll helyzete és alkalmazása a Magyar Természettudományi Múzeumban.
- 3) Molnár Erika, Pálfi György (Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék, Szeged): Új nemzetközi antropológiai egyesület létrehozása és tudományos konferencia Török Aurél tiszteletére Marosvásárhelyen.

Időpont: 2017. december 7.

Helyszín: ELTE Növényrendszertani Tanszék, Pázmány Péter sétány 1/c. (4.228)

Az alakuló ülést Erdei Anna osztályelnök-helyettes vezette le.

7 választott bizottsági tag és 2 akadémikus volt jelen, így a bizottsági ülés határozatképes volt.

Napirend:

- 1) A megválasztott bizottság megalakulása
- 2) Tisztségviselők (elnök, társelnök, titkár) megválasztása
- 3) Kooptálási javaslat a bizottság tagjai közé

Határozatok:

- I) Az AOTB titkos szavazással, 8 szavazattal Pap Ildikót választotta a 2017–2020-as akadémiai ciklusra a bizottság elnökének.
- II) Az AOTB titkos szavazással, 8 szavazattal Pálfi Györgyöt választotta a 2017–2020-as akadémiai ciklusra a bizottság társelnökének.
- III) Az AOTB titkos szavazással, 8 szavazattal Molnár Erikát választotta a 2017–2020-as akadémiai ciklusra a bizottság titkárának.
- IV) A bizottság tagjai egyhangú támogatással (minden jelöltre 9 szavazat) támogatták Szathmáry László, Zsákai Annamária és Tóth Gábor kooptálását.

A bizottság 2017. évi legfontosabb rendezvényei

A MBT Embertani Szakosztálya (ESz) 2017-ben 4 szakülést tartott (2017. március 20., május 5., szeptember 25., november 27., Magyar Természettudományi Múzeum kiállítási épület, Semsey terem), amelyeken a szakma aktuális kutatási eredményei kerültek megvitatásra (összesen 17 tudományos előadás). Szervező az MBT Embertani Szakosztályának elnöke Farkas L. Gyula emeritus professzor (az AOTB tagja).

A négy rendezvény közül kiemelkedett fontosságában a 389. szakülés (május 5.), amelyet az MBT ESz mellett társszervező az MTA AOTB és a SZTE Embertani Tanszék közös konferenciaként szerveztek az MTA AB egykori elnöke, az SZTE Embertani Tanszék egykori vezetője, Farkas L. Gyula professzor emeritus, az MBT ESz elnöke 85. születésnapja tiszteletére. Az ünnepi ülésen a köszöntők mellett 7 tudományos előadást tartottak hazai és külföldi antropológusok.

„Kincsek, titkok, aranyak – A nagyszentmiklósi aranykincs” – a szegedi Móra Ferenc Múzeum és az SZTE TTIK Embertani Tanszék nagy közönségsikernek örvendő közös vándorkiállításának bemutatására az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkban került sor. A kiemelkedően sok látogatót vonzó kiállítás többek között a történeti antropológia és paleopatológia szegedi kutatási eredményeivel ismertette meg az oda látogatókat.

2017. október 13–15. között tudományos konferenciát rendeztünk Török Aurél akadémikus, a hazai embertani kutatás és egyetemi oktatás alapító professzora tiszteletére Marosvásárhelyen a Maros Megyei Múzeum főszervezésében: 2nd Conference of the Török Aurél Anthropological Association: Past and Present of Biological Anthropology – The Heritage of Török Aurél's Oeuvre címmel. A konferencián 22 magyar antropológus – köztük 5 MTA AOTB tag – vett részt. A magyar kutatók 13 szóbeli és 7 poszter prezentáció keretében mutatták be eredményeiket. A konferencián sor került a 2017-ben bejegyzett első független Kárpát-medencei biológiai antropológiai szakmai szervezet, a Török Aurél Antropológiai Egyesület első közgyűlésére és tisztségviselőinek megválasztására is. Az egyesület elnökének az MTA AOTB társelnökét, Pálfi Györgyöt választották.

A bizottság tagjainak elismerései 2017-ben

Szathmáry Eörs, bizottságunk akadémikus tagja az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar Biológiai Intézete Növényrendszertani, Ökológiai és Elméleti Biológiai Tanszékének egyetemi tanára, a németországi Parmenides Center for the Conceptual Foundations of Science igazgatója, a müncheni Ludwig Maximilians Egyetem vendégprofesszora, az Academia Europaea tagja részére az elméleti és evolúciobiológia világszerte nagyra becsült kutatója részére az élet keletkezésével és a genetikai kód eredetével kapcsolatos figyelemre méltó kutatásai mellett a nyelv eredetének és evolúciójának vizsgálata terén is meghatározó tudományos eredményei elismeréseként Magyarország Köztársasági Elnöke 2017. március 15-én Széchenyi-díjat adományozott.

A bizottság 2017. évi kiadványai

Az Anthropologiai Közlemények 58., 2017. évi kötete az MTA anyagi támogatásának köszönhetően jelent meg. A kötet számos egyéb színvonalas tanulmány mellett megjelentette az MTA Antropológiai Osztályközi Bizottságának, valamint az MTA Régészeti Bizottságának tagjaiból alakult bizottság által kidolgozott és mindkét akadémiai szakmai testület által elfogadott mintavételi protokoll-ajánlást.

Egyéb (az előző pontokhoz nem sorolható, a tudományos bizottság tagjaihoz v. köztestületi tagjaihoz kötődő kiemelkedő eredmény, esemény, javaslatok a bizottság további munkájára, javaslat a bizottsághoz tartozó köztestületi tagság képviselőjére és aktivizálására)

A történeti korú csontvázletek természettudományos vizsgálatainak elterjedésével a roncsolással járó vizsgálatok okozta károk minimalizálására időszzerűvé és szükségszerűvé vált egy mintavételi protokoll-javaslat kidolgozása. 2016-ban az MTA AOTB kezdeményezésére régészek és antropológusok (Anders Alexandra, Dani János, Hajdu Tamás, Kulcsár Gabriella, Mende Balázs, Molnár Erika, Pálfi György, Pap Ildikó és Révész László) részvételével alakult egy bizottság a javaslat kidolgozására. 2016-ban megszületett a javaslat – „Biológiai antropológiai maradványok roncsolásos mintavételi szabályzata”, amelyet 2017-ben mind az MTA Antropológiai Osztályközi Bizottsága, mind az MTA Régészeti Bizottsága elfogadott. A protokoll ezt követően az Anthropologiai Közlemények folyóiratban is megjelent (ld. előző pont): Pap, I., Hajdu, T., Anders, A., Dani, J., Kulcsár, G., Révész, L., Mende, B., Molnár, E., Pálfi, Gy. (2017): Antropológiai-régészeti együttműködés a biológiai antropológiai maradványok roncsolásos mintavételének szabályozására. *Anthropologiai Közlemények*, 58: 37–47. DOI: [10.20330/AnthropKozl.2017.58.111](https://doi.org/10.20330/AnthropKozl.2017.58.111)

A biológiai antropológiai maradványokkal kapcsolatos ereklye-kutatással 2011-ben kerültek közelebbi kapcsolatba az MTA AOTB tagjai (Pálfi György, Pap Ildikó, Molnár Erika és Kustár Ágnes); ez a munka 2016-ban és 2017-ben is folytatódott.

Szent László koponyaereklye vizsgálata. Pálfi György, az SZTE Embertani Tanszékének vezetője, az MTA AOTB társelnöke Patonay Lajos anatómus, fogász főorvossal karöltve irányította annak a kutatócsoportnak a munkáját, amely a 2011-ben négy napra felnyitott Szent László hermában rejtő koponyaereklye átfogó tudományos vizsgálatát végezte. A 2017-es Szent László-émlékév kapcsán Győrben 2017. 06. 26-án „Ami a herma mélyén van” címmel a kutatás eredményeit bemutató konferenciát szerveztek, amelyen bemutatták a koponyaereklye antropológiai vizsgálatának eredményeit is. A rendezvényen az AOTB tagjai közül Kustár Ágnes és Pálfi György tartottak előadást. A konferencia záróakkordjaként bemutatták a kutatás-sorozat egyes fázisait ismertető „Szent Király, lovagkirály – A Szent László-herma és koponyaereklye vizsgálatai” című könyvet, amelyben az MTA AOTB tagjai két tanulmánnyal szerepelnek:

Pálfi, Gy., Patonay, L., Molnár, E., Pap, I., Kristóf, L.A., Balikó, A., Kustár, Á. (2017): Szent László király koponyaereklyéjének biológiai antropológiai vizsgálata és szobrászi arckonstrukciója. In: Kristóf, L.A., Lukácsi, Z., Patonay, L. (Szerk.) *Szent király, lovagkirály. A Szent László-herma és a koponyaereklye vizsgálatai.* Győri Hittudományi Főiskola, Győr. 161–175.

Kristóf, L.A., Lukácsi, Z., Réthelyi, M., Molnár, E., Pálfi, Gy., Pap, I., Patonay, L. (2017): Mumifikálási szokások Magyarországon. Királyok, főnemesek, főpapok holttesteinek konzerválása a középkortól. In: Kristóf, L.A., Lukácsi, Z., Patonay, L. (Szerk.) *Szent király, lovagkirály. A Szent László-herma és a koponyaereklye vizsgálatai.* Győri Hittudományi Főiskola, Győr. 203–225.

Szent Asztrik csontvázmaradványainak vizsgálata. Kalocsán 2014-ben, a székesegyház felújításakor tárták fel az első kalocsai érseknek, Asztriknak tulajdonított csontvázmaradványokat. A maradványok antropológiai vizsgálatában aktív részt vállaltak az MTA AOTB tagjai (Pap Ildikó, Pálfi György, Molnár Erika) is. A székesegyház felújítási munkálatairól, illetve az embertani kutatásokról Koltay Gábor forgatott filmet „Megtört csontjaink is örvendeznek” címmel, melynek bemutatására az Asztrik emlékévé megnyitóján, 2017. január 6-án került sor a kalocsai Nagyboldogasszony Székesegyházban.

2016-ban és 2017-ben a magyarországi antropológia valamennyi fontosabb kutatóhelye (ELTE és SZTE Embertani Tanszékek, MTM Embertani Tár, MTA RI Archeogenetikai Laboratórium) jelentősnek mondható tudományos eredményeket közölt nemzetközi folyóiratokban, amelyek közül a következő kettőt emelnénk ki:

Lipson, M., Szécsényi-Nagy, A., Mallick, S., Pósa, A., Stégmár, B., Keerl, V., Rohland, N., Stewardson, K., Ferry, M., Michel, M., Oppenheimer, J., Broomandkoshbacht, N., Harney, E., Nordenfelt, S., Llamas, B., Mende, B.G., Köhler, K., Oross, K., Bondár, M., Marton, T., Osztás, A., Jakucs, J., Paluch, T., Horváth, F., Csengeri, P., Koós, J., Sebők, K., Anders, A., Raczy, P., Regenye, J., Barna, J.P., Fábrián, Sz., Serlegi, G., Toldi, Z., Nagy, E.Gy., Dani, J., Molnár, E., Pálfi, Gy., Márk, L., Melegh, B., Bánfai, Zs., Domboróczki, L., Fernández-Eraso, J., Mujika-Alustiza, J.A., Fernández, C.A., Echevarría, J.J., Bollongino, R., Orschiedt, J., Schierhold, K., Meller, H., Cooper, A., Burger, J., Bánffy, E., Alt, K.W., Lalueza-Fox, C., Haak, W., Reich, D. (2017): Parallel palaeogenomic transects reveal complex genetic history of early European farmers. *Nature*, 551: 368–372. DOI: [10.1038/nature24476](https://doi.org/10.1038/nature24476)

Mathieson, I., Alpaslan-Roodenberg, S., Posth, C., Szécsényi-Nagy, A., Rohland, N., Mallick, S., Olalde, J., Broomandkoshbacht, N., Candilio, F., Cheronet, O., Fernandes, D., Ferry, M., Gamarra, B., González Fortes, G., Haak, W., Harney, E., Jones, E., Keating, D., Krause-Kyora, B., Kucukkalipci, I., Michel, M., Mittnik, A., Nägele, K., Novak, M., Oppenheimer, J., Patterson, N., Pfrengle, S., Sirak, K., Stewardson, K., Vai, S., Alexandrov, S., Alt, K.W., Andreescu, R., Antonović, D., Ash, A., Atanassova, N., Bacvarov, K., Mende, B.G., Bocherens, H., Bolus, M., Boroneanț, A., Boyadzhiev, Y., Budnik, A., Conard, N.J., Cottiaux, R., Čuka, M., Cupillard, C., Drucker, D.G., Gély, B., Hajdu, T., Handzhyiska, V., Harvati, K., Higham, T., Iliev, S., Janković, I., Karavanić, I., Kennett, D.J., Komšo, D., Kozak, A., Labuda, D., Lari, M., Lazar, C., Leppek, M., Leshtakov, K., Lo Vetto, D., Los, D., Lozanov, I., Malina, M., Martini, F., McSweeney, K., Meller, H., Mendušić, M., Moiseyev, V., Simalcsik, A., Sineo, L., Šlaus, M., Slavchev, V., Stanev, P., Starović, A., Szeniczey, T., Talamo, S., Teschler-Nicola, M., Thevenet, C., Valchev, I., Valentin, F., Vasilyev, S., Veljanovska, F., Venelinova, S., Veselovskaya, E., Viola, B., Virag, C., Zaninović, J., Zäuner, S., Stockhammer, P.W., Catalano, G., Krauß, R., Caramelli, D., Zariņa, G., Gaydarska, B., Lillie, M., Nikitin, A.G., Potekhina, I., Papathanasiou, A., Borić, D., Bonsall, C., Krause, J., Pinhasi, R., Reich, D. (2018): The genomic history of southeastern Europe. *Nature*, 555: 197–203. DOI: [10.1038/nature25778](https://doi.org/10.1038/nature25778)

Külön említést érdemel egy, a humán evolúcióval kapcsolatos legújabb tudományos eredményeket összefoglaló könyv, amelynek szerzői Gyenis Gyula professzor és Hajdu Tamás adjunktus, az ELTE Embertani Tanszékének tanárai és kutatói, az MTA AOTB tagjai. Az összefoglaló mű az egyetemi képzésben kiváló tankönyvként, a különböző szakterületek kutatói számára kézikönyvként szolgál. A fajunk kialakulása iránt érdeklődő olvasót magas színvonalú ismeretterjesztő munkaként vezeti be az emberré válás kutatásába, annak módszereibe, a különféle tudományos elméletekbe és az azokkal kapcsolatos vitákba is: Gyenis, Gy., Hajdu, T. (2017) *Emberré válás. Az ember biológiai és kulturális evolúciója*. Régészet és természettudományok 1. Archaeolingua, Budapest. ISBN: 978-963-9911-93-2, pp. 270.

Budapest – Szeged, 2018. február 27.

Pap Ildikó (elnök), Pálfi György (társelnök), Molnár Erika (titkár)

Beszámoló
az Európai Antropológiai Társaság 21. Nemzetközi Kongresszusáról
(University of Southern Denmark, Odense, Dánia – 2018. augusztus 22–25.)

Az Európai Antropológiai Társaság (EAA) 2018. augusztusában tartotta 21. nemzetközi kongresszusát Odenseben, Dániában. A kongresszus elnöke és főszervezője Professor Jørgen Boldsen volt, aki a szakmai előadásokat követően arra is lehetőséget teremtett, hogy a Dél-Dániai Egyetem (University of Southern Denmark) Igazságügyi Orvostani Intézetéhez tartozó, világhírű embertani gyűjteményt is megtekinthessék a kongresszus résztvevői.

A kongresszus előadásait és posztereit a következő szekciókban hallgathattuk, illetve tekinthettük meg: „Nutrition and body composition”, „Growth”, „Growth and disease”, „Perceptions and surgery”, „Genes and morphology”, „Bioarchaeology”, „Paleopathology”, „Disease in the past”, „Forensic anthropology”, „DNA”, „Biosocial studies”. A meghívott előadók a paleopatológia (Origin and spread of infectious diseases – insights from ancient DNA – Professor Ben Krause-Kyora, Németország), az igazságügyi antropológia (The State of the science in forensic anthropology – Professor Steve Ousley, USA) és a humán evolúció (From the outer morphology to the inner structure. Recent advances and perspectives in the study of the hominin fossil record – Professor Roberto Macchiarelli, Franciaország) témaköreinek legújabb tudományos eredményeit foglalták össze a hallgatóság számára. A kongresszus során két workshop-ot is rendeztek. A „Cohort studies” című workshop-ot Professor Nicolas Mascie-Taylor (Nagy Britannia) és Professor Monika Krzyzanowska (Lengyelország) szervezte, míg a „Paleoepidemiology – the environmental importance of diseases in the past” című workshop-ot Professor George R. Milner (USA) és Professor Jørgen Boldsen szervezésében került megrendezésre.

A szakmai programok mellett ezúttal is számos társasági program tette színesebbé az EAA kongresszust a résztvevők számára, ahol lehetőségünk lehetett a külföldi kollégáinkkal részletesebben megbeszélni kutatási eredményeinket.

A kongresszusra zömében európai antropológusok és az antropológiai társtudományainak kutatói érkeztek, de számos Európán kívüli ország képviselői is ellátogattak a dán kongresszusra. Az Európai Antropológiai Társaság vezetőségének az a célkitűzése, hogy elősegítsék, minél több diák résztvevője lehessen az EAA kongresszusoknak, az Odense-i kongresszus esetében is jelentős mértékben növelte a diákok aktív jelenlétét a kongresszusi programokon. Az „EAA Award for the Best Student Oral Presentation” díj 2018. évi kitüntetettjei a következő diákok voltak: Anastasia Brozou (Bulgária – Dining in the Danish medieval leprosarium at Næstved: using stable isotopes to reconstruct the diet), Fehér Piroska (Magyarország – The relationship between bone status and oestrogen hormone level in girls and young adult women), Andrea Göhring (Németország – Sea spray effect in $\delta^{13}\text{C}$, $\delta^{18}\text{O}$, and $\delta^{34}\text{S}$ illustrated by Gaussian Mixture Model clustering) és Kirsten Saige Kelmelis (USA – Something rotten in the state of Denmark: prevalence of leprosy in medieval Danish skeletons). A kongresszuson a diákok által bemutatott poszterek közül Marco Romboni (Olaszország – Diet, lifestyle and disease in a Copper Age community from “La Sassa” cave) munkája nyerte el a „Best student poster presentation” díjat.

Az EAA új vezetőségét már 2018 júliusára megválasztotta a Társaság tagsága, illetve az EAA Tanácsa, így a kongresszuson már az új Tanács (Council) és az új Elnökség

(Board) ülésezett. Az új Elnökség tagjai a 2018 és 2020 közötti időszakra a következők: elnök – Professor Noel Cameron (Nagy Britannia), alelnökök – Professor Jesper Boldsen (Dánia), Professor Erksin Gülec (Törökország), Professor Maria Kacmarek (Lengyelország), Professor Nicholas Mascie-Taylor (Nagy Britannia), helyettes pénztáros: Professor Esther Rebato (Spanyolország), titkár – Zsákai Annamária (Magyarország). Sajnos nincs egyelőre jelölt a Társaság pénztárosi pozíciójára, ezért a tagdíjak befizetése valószínűleg néhány hónapig nehezített lesz még.

2020-ban Litvániában, Vilnius-ban, Professor Janina Tutkuvienė elnökletével kerül megrendezésre a 22. EAA Kongresszus, amely kongresszus honlapja 2020 januárjától lesz elérhető az érdeklődők számára.

Zsákai Annamária

TARTALOM – CONTENTS

Eredeti közlemények – Original papers

- RÁCZ P.: A Nagyvenyim-Munkácsy utca – Fűzfa utca lelőhely avar kori embertani leletei – *Avar period anthropological finds from the Nagyvenyim-Munkácsy utca – Fűzfa utca site* 3
- BERNERT ZS., FEHÉR T., VARGA D., SZÉKELY G., NÉMETH E.: III. Béla király csontjainak tanúsága – Az Árpád-ház eredete – *Testimony from the Bones of Hungarian King Béla III – Origins of the Árpád Dynasty* 11
- VITÁLYOS G. Á., DANCs G., BÄRNKOPFNÉ ZSOFFAY K., VENYINGI B., DARVAY S.: Egyetemi hallgatónők vérnyomásának, tápláltsági állapotának és életvitelének összefüggései – *Relationship between blood pressure, nutritional status and lifestyle of female university students* 31
- ANNÁR D., FEHÉR V. P., ZSÁKAI A., MUZSNAI Á., BODZSÁR É.: Turner-szindrómások morfológiai jellegei, kariotípusa és kezelésük típusa közötti kapcsolat elemzése – *Analysis of the relationship between the morphological characteristics, the karyotype and the type of treatment of patients with Turner's syndrome* 47

PhD tézisek – PhD theses

- LÁSZLÓ O.: Gyermekkorú maradványok összehasonlító biológiai antropológiai vizsgálata történeti népeiségekben – *Comparative biological anthropological analysis of non-adults from historical populations* 55
- SPEKKER O.: Tuberkulózissal összefüggésbe hozható endocranialis csontelváltozások vizsgálata a Robert J. Terry Anatomical Skeletal Collectionben (Washington, DC, USA) – *Evaluation of endocranial bony changes in relation to tuberculosis in the Robert J. Terry Anatomical Skeletal Collection (Washington, DC, USA)* 65

A magyar antropológia története – History of the Hungarian Anthropology

- FARKAS L. GY.: Változások 1990 és 2017 között a magyar biológiai antropológiában – *Changes in the Hungarian biological anthropology between 1990 and 2017* 79

Köszöntések – Salutations

- FARKAS L.GY: Mészárosné Darvai Sarolta köszöntése – *Salutation to Dr. Sarolta Darvai Mészárosné* 95

Hírek – News

97

